

Arkivsak

26/09488-1

Saksbehandler

Håkon Bodahl-Johansen

Saksgang

Organisasjonsutvalget

Møtedato

09.06.2026

Saksutredninger til organisasjonsutvalget etter første møte

Innstilling fra fylkesordfører

Utredningen tas til orientering og danner grunnlag for diskusjon i utvalget. Fylkesordfører anbefaler formannskapsmodell med hovedutvalgsstruktur, med formålsorganisering. Utvalget gir innspill til endelig vedtak.

Sammendrag

I første møte 12.05.26 i organisasjonsutvalget har medlemmene diskutert fremtidig politisk organisering og struktur. De to saker som var fremmet ble utsatt. Det ble anmodet om å få en vurdering av formannskapsmodell, og parlamentarisme og komitemodell. Det ble også bedt om noen muligheter for alternative hovedutvalgsmodeller. Videre ba utvalget om en tilbakemelding fra fylkesdirektør på hvordan dagens modell har fungert. Utvalget ba videre om en oversikt og tabell som viser mandatfordelingen ved ulike størrelser på fylkestinget basert på 2023-valgresultatet

Bakgrunn og saksgang

Fylkestinget opprettet organisasjonsutvalget i april 2026. Første møte i utvalget var 12.05.26.

Fylkesdirektør er bedt om å komme tilbake til utvalget med noen saksutredninger.

Organisasjonsutvalget diskuterer politisk fremtidig struktur, reglementer, godtgjøringer osv. og gir innspill til endelig vedtak. Innspillene saksbehandles og det fremmes saker til fylkesutvalg og fylkesting. Fylkesordfører innstiller i saker om politisk organisering, jamfør dagens delegeringsreglement § 2.

Saksopplysninger

I møte den 12.05.26 ble det anmodet om noen ytterligere saksutredninger som grunnlag for diskusjon om fremtidig politisk struktur.

Parlamentarisme, formannskapsmodell og komitemodell – fordeler og ulemper

Kommuneloven om parlamentarisk styreform

Parlamentarisk styreform er regulert i kommuneloven kapittel 10. Det er en rekke særregler knyttet til denne styreform.

Fylkestinget vedtar selv om parlamentarisk styreform skal innføres i fylkeskommunen. Et slikt vedtak krever minst 2/3 av de avgitte stemmene. Skal et slikt vedtak kunne treffes, må det forrige fylkestinget ha votert over et forslag om å innføre parlamentarisk styreform før 1. januar i siste år av valgperioden (altså før 1. januar 2027). Det kreves ikke at forslaget oppnår flertall. En ny styreform må være vedtatt og satt i verk senest 1. januar i det andre hele året av valgperioden. Det er ikke nødvendig at forslaget inneholder en detaljert og konkret organisasjonsmodell. Det er tilstrekkelig at det fremmes et generelt forslag om å innføre parlamentarisk styreform. (jamfør Norsk lovkommentar rettsdata note 600)

Det skal også bemerkes at kommuneloven forutsetter at fylkestinget selv kan vedta å avvikle parlamentarisk styreform ved alminnelig flertall av de avgitte stemmer. Terskelen for å gå bort fra parlamentarisme er lavere enn for å innføre parlamentarisk styringsmodell.

Ved parlamentarisk styreform vil et fylkesråd lede den fylkeskommunale administrasjonen. Rådet overtar dermed kommunedirektørens lovfestede rolle som øverste leder for den samlede fylkeskommunale administrasjon. På samme måte som overfor kommunedirektøren kan fylkestinget gjøre vedtak om hvordan rådets ledelsesansvar skal utøves. (jamfør norsk lovkommentar rettsdata note 607)

Personer som velges som medlem av fylkesråd, skal fratre sine øvrige fylkeskommunale verv i funksjonsperioden. Fylkestinget kan selv delegere vedtaksmyndighet til rådet i alle saker hvis ikke noe annet følger av lov. Fylkestinget kan selv vedta at rådet kan gi enkeltmedlemmer ansvaret for å lede deler av administrasjonen («departments- og statsrådsystem»). Medlemmer som har fått ansvar for å lede deler av administrasjonen, kan få delegert myndighet av rådet til å treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning, hvis ikke fylkestinget selv har bestemt noe annet.

Rådet skal minst en gang i halvåret rapportere til fylkestinget om vedtak i saker som har prinsipiell betydning.

Fylkesrådets medlemmer har møteplikt og talerett i fylkestingets møter, og dets leder har møte- og talerett i møter i andre fylkeskommunale organer. Rådets leder kan la ett av de øvrige medlemmene i rådet utøve denne retten på sine vegne. Enkeltmedlemmer som har fått ansvaret for å lede deler av administrasjonen, har møte- og talerett i organer som behandler saker som hører inn under enkeltmedlemmets ansvarsområde. Møte- og taleretten for lederen og medlemmene av fylkesrådet gjelder ikke for møter i kontrollutvalget. Møte- og taleretten gjelder heller ikke når fylkestingets egne organer behandler saker som gjelder organisering av fylkestingets eller organenes egen virksomhet.

Fylkestinget vedtar selv om rådet skal opprettes etter reglene om valg eller utpeking.

Dersom fylkesrådet skal opprettes ved valg, velges rådet av fylkestinget selv. Etter hvert fylkestingsvalg skal rådet velges i det konstituerende møtet. Hvis fylkestinget har vedtatt at

rådet skal fratre, eller rådet har meddelt at det vil fratre, skal nytt råd velges senest i det neste møtet. Det samme gjelder hvis lederen av rådet fratrer. Rådet tiltrer straks det er valgt. Forslag til råd skal inneholde navn på leder, nestleder og øvrige medlemmer. Hvis et medlem av rådet fratrer etter eget ønske eller etter ønske fra fylkestinget, skal rådet i førstkommende fylkestingsmøte foreslå ny sammensetning av rådet. Medlemmet som fratrer, fungerer i vervet inntil ny sammensetning er vedtatt.

Hvis fylkesrådet skal opprettes ved utpeking, skal fylkesordføreren peke ut en fylkesrådsleder som skal danne nytt råd. Det samme gjelder når endringer i den parlamentariske situasjonen tilsier at det må dannes et nytt råd. Fylkesrådslederen setter deretter selv sammen rådet. Bestemmelsene om representasjon fra begge kjønn i § 7-7 tredje ledd gjelder på tilsvarende måte når rådet skal settes sammen. Rådet trer i funksjon fra sitt konstituerende møte. Lederen av rådet kan når som helst endre sammensetningen av rådet.

Medlemmer av rådet fratrer enten etter ønske fra lederen av rådet eller fylkestinget, eller etter eget ønske. Hvis lederen av rådet fratrer, skal hele rådet fratre. Straks fylkesrådet har konstituert seg eller endret sin sammensetning, sender det melding til fylkestinget om hvordan rådet er sammensatt.

Fylkesrådet kan selv opprette politiske stillinger som er knyttet til rådet eller medlemmer av rådet. Dette er etter mønster av systemet med politiske rådgivere i departementene i staten. Personer som ansettes i slike politiske stillinger, skal fratre sine øvrige fylkeskommunale verv i ansettelsesperioden. Fylkestinget kan selv velge settemedlemmer for andre verv enn fylkestingsmedlem for den perioden personene er ansatt i slike politiske stillinger. Ansettelsesforholdet opphører når rådet eller det medlemmet av rådet som stillingen er knyttet til, fratrer. Det må være dekning i budsjettet for lønn og andre utgifter knyttet til stillingen.

Forslag om at fylkesrådet eller medlemmer av rådet skal fratre, må fremmes i fylkestingsmøte (formelt mistillitsforslag). Forslaget skal behandles i neste møte hvis ikke 2/3 av de møtende medlemmene krever at det blir stemt over forslaget i det møtet der forslaget blir fremmet. Hvis rådet skal fratre etter eget ønske, må det melde fra om dette i fylkestingsmøte. Rådet som fratrer, blir sittende inntil et nytt råd er satt sammen.

Fylkestingets medlemmer kan fremme forslag som gjelder fylkeskommunens virksomhet for fylkestinget. Dette er en rett til å få satt dette forslaget på saklisten i neste møte i fylkestinget. Når saken så tas opp til behandling, har imidlertid fylkestinget den samme frihet som i andre saker til å utsette saken med alminnelig flertall. Dette er en regel som bare gjelder i fylkeskommuner med parlamentarisk styringsform, og er et redskap for å iverksette en viss «parlamentarisk kontroll» med fylkesrådet.

Det følger av kommuneloven at grupper av fylkestingsmedlemmer som ikke deltar i fylkesrådet, skal sikres hensiktsmessige kontorlokaler og nødvendig assistanse til å kunne foreta egne utredninger. Bestemmelsen krever som et minimum at de aktuelle gruppene gis generell sekretariathjelp, og at administrasjonen i fylkeskommunen er tilgjengelig for å svare på

henvendelser og hjelpe med mindre utredningsoppdrag. I tillegg kommer økonomisk støtte for å sikre at gruppene selv er i stand til å foreta egne utredninger.

Disse regler redegjort for overfor følger av kommuneloven §§ 10-1 til 10-10

Det skal også bemerkes at fylkesrådet bestemmer selv om et møte i rådet skal være åpent. I visse tilfeller skal møtet være lukket. Dette følger av kommuneloven § 11-5.

Fordeler og ulemper ved parlamentarisme vs. formannskapsmodell

Parlamentarisk styreform – fordeler og ulemper

Parlamentarisme i fylkeskommunen er en styreform der fylkesrådet (den utøvende makt) er avhengig av tillit fra flertallet i fylkestinget. Dette er en modell som skiller seg fra den vanlige formannskapsmodellen.

Fylkestinget velges av innbyggerne og er det øverste politiske organet. Fylkesrådet fungerer som en slags «regjering» for fylkeskommunen. De utpekes basert på hvilket parti eller koalisjon som har flertall i fylkestinget. Fylkesrådet kan når som helst «kastes» av fylkestinget dersom de mister flertallet (mistillitsforslag). Opposisjonen er ikke med i fylkesrådet, slik i et fylkesutvalg i formannskapsmodellen.

Hovedfordelen med parlamentarisme i fylkeskommunen er at styringsformen gir en tydeligere politisk ansvars plassering, og et effektivt flertallsstyre.

Parlamentarisme gjør det enklere for velgerne å se hvilke partier som faktisk styrer, og hvem som har ansvaret for beslutninger. Fylkesrådet fungerer som en «regjering», noe som gir en mer konsentrert politisk ledelse. Innbyggerne ser tydelig hvem som har det politiske lederansvaret og hvem som utfordrer politikken.

Fylkesrådet har fullmakter til å ta de fleste administrative og politiske avgjørelser, og er ikke avhengig av utvalgsmøter på samme måte som formannskapsmodellen. Dermed blir beslutningsveiene kortere. Fylkesrådet har delegert myndighet til å ta løpende avgjørelser uten at alle saker må vente på behandling i fylkesutvalg eller fylkesting.

Fylkesrådene er heltidsansatt. Dette kan gi en utdypende saksforståelse og tilstedeværelse for oppfølging av fylkeskommunens administrasjon.

Systemet er ment å gi politikerne bedre kontroll over administrasjonen ved at de sitter i fylkesrådet, noe som kan gi en mer målrettet politisk gjennomføring. Fylkestinget får en rendyrket kontrollfunksjon, der de kan stille fylkesrådene til ansvar gjennom spørretimer og i ytterste konsekvens mistillitsforslag.

Opposisjonen får også en klarere rolle, og det politiske landskapet i fylkestinget blir ofte mer preget av hovedlinjer og ideologiske skiller fremfor detaljstyring. Erfaringer viser at parlamentarisme kan føre til stabile flertallsstyrer over tid, selv om det kan ta tid å venne seg til systemet.

Ulemper med den parlamentariske modell er at makt og ressurser samles hos partiene i posisjon (fylkesrådet), som kan svekke innflytelsen til opposisjonen og det enkelte fylkestingsmedlem. Det er en risiko for at politiske hensyn overstyrer faglige råd i saksbehandlingen i større grad enn i en formannskapsmodell.

Parlamentarisme kan føre til en dyrere politisk sektor fordi det kreves flere ressurser til politisk ledelse (fylkesråder, politiske rådgivere osv.). Systemet kan føre til en konfliktfylt politisk hverdag og frustrasjon over manglende tilgang til informasjon og beslutningsprosesser for opposisjonen.

Selv om parlamentarisme kan gi en effektiv styring, vil det kunne hevdes at modellen passer dårligere i forvaltningsorganer som fylkeskommuner, hvor faglig saksforberedelse og bred politisk forankring (som i en formannskapsmodell) ofte anses som en fordel.

I en parlamentarisk modell får det politiske organet (fylkesrådet) kontroll over innstillingsretten og hvilke saker som skal løftes og forslag som skal fremmes, noe som gir politikerne større muligheter til å påvirke sakene før de behandles. Politikerne får ansvar for både forslag, vedtak og gjennomføring. Administrasjonen har en tilbaketrukket rolle. Dette gir politikerne i fylkesrådet større muligheter til å initiere saker og påvirke sakene politisk før de skal behandles i andre folkevalgte organer. Innstillingene får en politisk valør, som ikke er tilfellene der faglig saksutredninger går rett fra administrasjonen til hovedutvalg, fylkesutvalg eller fylkestinget.

Formannskapsmodellen – fordeler og ulemper

I en formannskapsmodell vedtas ofte et delegasjonsreglement der myndighet til å fatte vedtak legges til fagutvalg (hovedutvalg), fylkesutvalg og fylkesting. Det er det vanlig å opprette fagutvalg (hovedutvalg) som innstiller til fylkesutvalg i saker der fagutvalget ikke er delegert myndighet. Fylkesutvalget kan fatte endelig vedtak om delegasjonen tilsier det, eller innstille til fylkestinget som fatter endelig vedtak. Modellen er basert på samarbeid og konsensus. Partiene som ikke har flertall, er representert i fylkesutvalget. Administrasjonen ledes av en fylkesdirektør, som forbereder sakene upolitisk og objektivt. Modellen krever ikke at et flertall holder sammen for å styre. Den utøvende ledelsen kan ikke kastes ved mistillit.

Fordelen med formannskapsmodellen er at fylkesutvalget velges proporsjonalt ut fra sammensetningen i fylkestinget. Det betyr at både flertall og mindretall er representert. Dette fremmer kompromisser, konsensus og samarbeid på tvers av partigrenser.

Modellen gir en stabil administrasjon sammenlignet med parlamentarisme, da det ikke er like hyppige utskiftninger i ledelsen.

Fordi beslutningsprosessene i formannskapet ofte involverer flere partier og saksbehandlingen er preget av forhandlinger, kan det gi større åpenhet om beslutningene enn i et parlamentarisk system der beslutninger kan tas i et flertallsråd.

Beslutningene som forberedes i flere politiske behandlinger har ofte en bred forankring når de kommer til endelig vedtak, noe som kan gi større legitimitet. Modellen gir større rom for å tilpasse beslutninger til lokale og regionale forhold.

Formannskapsmodellen bygger på et skille der administrasjonen (ledet av fylkeskommunedirektøren) står for saksutredning, mens de folkevalgte tar de politiske beslutningene.

I sum gir formannskapsmodellen en mer inkluderende politisk prosess der mindretallet også kan påvirke utfallet av en sak.

I motsetning til parlamentarisme - hvor en politisk valgt fylkesråd initierer og utformer saker - går sakene i en hovedutvalgsmodell ofte direkte fra administrasjonen til det politiske utvalget. Det betyr at fylkesdirektørens faglige innstilling veier tyngre og utgjør selve grunnlaget for politisk debatt.

I begge modeller skal naturligvis fylkesdirektør og administrasjonen være nøytrale og utrede saker balansert og fullt ut på forsvarlig måte.

Overgang fra formannskapssystem til parlamentarisme innebærer at et politisk valgt fylkesråd overtar fylkesdirektørens rolle som leder av administrasjonen, og fylkesdirektørens funksjoner bortfaller. Dette skiller seg markant fra formannskapsmodellen hvor fylkesdirektøren er fylkeskommunens øverste administrative leder og en upolitisk fagperson.

Særlig om komiteestruktur som alternativ til hovedutvalgsordning i formannskapsmodell

Komiteestruktur er en måte å organisere det politiske arbeidet på i en formannskapsmodell. Fylkestingets medlemmer deles inn i faste utvalg eller komiteer for å forberede saker. Disse komiteene fungerer som saksforberedende organer for saker som skal avgjøres i fylkestinget, men har ingen egen avgjørelsesmyndighet.

I kommuneloven § 5-9 fremkommer det at fylkestinget kan opprette fylkestingskomiteer som saksforberedende organer for fylkestinget. Slike komiteer skal ha minst tre medlemmer. Komiteene kan ikke gis vedtaksmyndighet.

Disse komiteer kan bare gi formelle innstillinger i saker som skal avgjøres i fylkestinget. Til funksjonen som saksforberedende organ hører også myndighet til å arrangere høringer eller debatter i tilknytning til de saker komiteen har til behandling. Videre kan komiteene fungere som såkalte politiske verksteder, jmfør rettsdata Norsk lovkommentar note 139.

Fylkestinget deler selv alle fylkestingets medlemmer inn i fylkestingskomiteer og velger leder og nestleder til komiteene. Fylkesordfører kan fritas fra valg til komiteene hvis fylkestinget bestemmer det. Valget gjennomføres på grunnlag av en innstilling som inneholder forslag til medlemmer og varamedlemmer til komiteene. Komiteene skal settes sammen forholdsmessig etter kjønnsfordelingen i fylkestinget. Komiteen kan opprette arbeidsutvalg med medlemmer fra komiteen hvis ikke fylkestinget selv har bestemt noe annet. Fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge fylkestingskomiteer.

Ved en komitemodell - der komiteene fungerer som forberedende organer uten omfattende beslutningsmyndighet i detaljsaker - blir selve fylkestinget styrket som det øverste politiske organet. Diskusjonene løftes til det organet der alle er representert.

Komitemodellen kan gi raskere saksbehandling uten detaljstyring i utvalgene og fremmer mer konsensusorienterte forslag før sakene når fylkestinget. Mens hovedutvalgsmodellen ofte er sektorbasert og detaljfokusert, gir komitemodellen bedre rom for strategiske diskusjoner, effektiv saksbehandling og et tydeligere skille mellom politisk styring og administrativ drift.

Modellen kan ligne i noe grad på en parlamentarisk styringsform. Den er designet for å synliggjøre politiske skillelinjer, partiprofiler og uenigheter. Mens hovedutvalg ofte er sektorrettet, kan komiteer i større grad organiseres for å behandle overordnede strategier, prinsipper og mål på tvers av tjenesteområder. Modellen kan motvirke at folkevalgte blir «sektorpolitikere» som «kjemper» for sitt eget ansvarsområde. Modellen gir mer helhetlig tenkning og styrker fylkestinget som fylkets øverste styringsorgan.

Alternativ til en tradisjonell hovedutvalgsmodell er en komitestruktur. Dette vil gi en funksjonsbasert organisering. I stedet for å ha hovedutvalg delt inn etter sektorer (f.eks. samferdsel, utdanning), kan det organiseres etter funksjoner. Det kan være færre, bredere komiteer som fokuserer på strategiske oppgaver, planlegging eller økonomi, heller enn løpende vedtak i spesifikke sektorer. Dette vil kunne medføre mer strategisk fokus og mindre detaljstyring.

Andre alternativ til hovedutvalgsstruktur i formannskapsmodell

Kommuneloven åpner også for rendyrket formannskapsmodell. Fylkeskommunen kan velge å legge ned alle faste hovedutvalg og overføre mer myndighet direkte til fylkesutvalget og fylkesordfører/fylkesdirektør.

Fylkesutvalget fungerer da som det primære politiske organet under fylkestinget, og saksbehandlingen i utvalg reduseres betraktelig. Dermed unngås også sektortenkning.

All politisk behandling som krever politisk skjønn og vedtak delegeres direkte fra fylkestinget til kommunedirektøren, eller det samles i formannskapet.

Denne ordningen brukes ofte i mindre kommuner for å spare tid og ressurser, unngå dobbeltbehandling av saker, og for å gi administrasjonen større fullmakter. Modellen vurderes å være mindre egnet i en større fylkeskommune.

Det er også mulig for fylkestinget å opprette utvalg med eller uten vedtaksmyndighet, som ikke er fagutvalg. Disse kan i stedet være tverrgående. Utvalgene kan også eventuelt kun gis innstillingsrett. Dette vil ligne en komitemodell, men kan settes sammen av andre enn de som sitter i fylkestinget. Dette nærmer seg en ren hovedutvalgsmodell slik det er i dag, men likevel slik at utvalgene er tverrgående og kun har innstillingsrett og der hensikt er å være rådgivende organ for fylkesutvalget i en formannskapsmodell.

Det er en rekke muligheter i denne sammenheng, og ulike hybridløsninger, innenfor rammen av kommuneloven § 5-7 som åpner for dette.

Tilbakemelding fra fylkesdirektør på hvordan dagens modell har fungert

Fylkesdirektør mener at dagens politiske modell har fungert godt. En formannskapsmodell med underliggende hovedutvalg med innstillings- og vedtaksmyndighet er etter fylkesdirektørens syn en hensiktsmessig modell. Det vises til de fordeler som er vist til i saken ellers, og de vurderinger som gjøres avslutningsvis.

Fylkesdirektør bemerker at det er visse utfordringer med dagens struktur fordi det ikke er sammenfall mellom politisk struktur og administrativ organisering. Det kan oppstå utfordringer knyttet til uttalelser, innstilling, styring, ansvar og effektivitet. Dette er imidlertid forhold som ikke berører den grunnleggende debatt om politisk modell - men i stedet justeringer og tilpasninger i dagens formannskapsmodell og utvalgenes ansvarsområder osv.

Fylkesdirektør vil bemerke at det ville vært en fordel om politisk struktur/organisering speilet den administrative organiseringen, samt at hver direktør hadde ansvar for et hovedutvalg. Det ville vært tidsbesparende både for møteplanlegging – og gjennomføring, møtedager, forberedelser og i tillegg til mer kostnadseffektivt.

Fylkesdirektør bemerker at det også har fungert greit med fire hovedutvalg slik det er i inneværende valgperiode.

Utfordringene og forbedringspotensialet handler om å ha klare prinsipper og kjøreregler i delegeringsreglementet når det gjelder hvilke hovedutvalg som skal ha hvilken myndighet og ansvarsområder. Administrasjonen og fylkesdirektør må også ha en riktig og entydig praksis for hvilke saker som fremmes til hvilke hovedutvalg, og særlig om de løftes videre til fylkesutvalg og fylkesting. Dette kan løses ved å tydeliggjøre disse prinsipper i delegeringsreglementet og få inn prinsippene i «ryggmargen» på saksbehandlere og ledere.

Fylkesdirektøren mener antall utvalg bør vurderes opp mot kostnader og effektivitet.

Når det gjelder en formannskapsmodell/fylkesutvalgsmodell med komitestruktur, eller kun med noen få tverrgående utvalg med begrenset vedtaksrett, vises det til saksutredningen ovenfor. Fylkesdirektøren erkjenner politisk effektivitet med dette, men mener en faglig saksutredning med saksbehandling i flere utvalg sikrer et godt demokratisk grunnlag.

Oversikt og tabell som viser mandatfordelingen ved ulike størrelser på fylkestinget basert på 2023-valgresultatet

Utgangspunktet er at fylkestinget selv vedtar hvor mange medlemmer fylkestinget skal ha, innenfor kommunelovens regler. Etter kommuneloven § 5-5 tredje ledd skal Vestfold fylkeskommune, som har cirka 259 000 innbyggere, ha minst 35 medlemmer. Medlemstallet skal være et oddetall. Altså enten 37, 39, 41, 43, 45, 47 osv.

Valgloven kapittel 12 regulerer mandatfordeling og kåring av representanter ved fylkestingsvalg. Det fremkommer av § 12-1 at fylkesvalgstyret skal foreta valgoppgjøret. Mandatene skal fordeles på grunnlag av listenes stemmetall i fylket ved hjelp av Sainte-Laguës metode med 1,4 som det første delingstallet.

Dette innebærer at antall stemmer som hver liste har fått, deles på 1,4-3-5-7 osv. Antallet stemmer skal deles så mange ganger som det er mandater i valgdistriktet. Listen som har den største kvotienten, får det første mandatet. Listen som har den nest største kvotienten, får det neste mandatet, osv. Hvis flere lister har samme kvotient, går mandatet til den listen som har fått flest stemmer. Har listene også fått samme antall stemmer, skal det avgjøres ved loddtrekning hvilken liste som skal få mandatet.

Selve kåringen av mandater er regulert i valgloven § 12-2, men berøres ikke nærmere her.

I praksis utarbeides mandatfordelingen til fylkestinget i et datasystem (automatisert) - basert på innskannede stemmesedler. Listen viser hvor mange mandater i fylkestinget det enkelte partiet får. Selve utregningen og fordelingen av mandater ved fylkestingsvalg er dermed automatisert og gjøres digitalt via det statlige datasystemet EVA (Valgadministrativt system). Selv om beregningen gjøres maskinelt, plikter fylkesvalgstyret å kontrollregne mandatene manuelt for å sikre at kvotientene stemmer overens med det systemet har frembrakt.

Det er på nåværende tidspunkt vanskelig å fremlegge scenarioer for hva som er gunstigst antall medlemmer til fylkestinget. Uten valgresultatet for 2027 er det vanskelig å vise ulike alternativ i fylkestinget ved utvidelse eller begrensning i antall medlemmer.

Det er imidlertid mulig å vise noen ulike alternativ og scenarioer basert på valgresultatet for 2023.

Dersom det legges til grunn foregående 2023-valgresultat vil 37 medlemmer i fylkestinget medføre at Høyre, Ap, Rødt og Venstre mister ett mandat hver i fylkestinget. Ved 39 medlemmer vil Ap, Venstre og Krf miste et mandat hver.

Hvis fylkestinget øker til 43 medlemmer, vil Frp og Krf få et mandat til. Ved økning til 45 medlemmer vil Høyre, Ap, Frp og Krf alle få et mandat til.

Dersom medlemstallet i fylkestinget øker til 43 eller 45 vil flertallet få to mandater flere enn nødvendig for å få flertall. Ved dagens antall på 41 medlemmer vil flertallet ha 21 mandater, som er nøyaktig det som trengs for å få flertall. Både ved 37 og 39 plasser lander flertallet på nøyaktig grensen for flertall (henholdsvis 19 og 20 mandater).

Ved minimumsflertall som i dag med 41 medlemmer vil flertallet ha større reell innflytelse. Dette gir også en jevnere fordeling i fylkestinget. Ved økning av medlemmer vil flertallet få et større flertall.

Vurderingene overfor er basert på valgresultatet for 2023. Valgresultatet for 2027 kan bli annerledes.

Nedenfor følger en tabell som viser forskjellene i mandatfordelingen beroende på ulike størrelser på fylkestinget basert på 2023-valgresultatet:

Mandatfordeling ved ulike størrelser på fylkestinget ved 2023-valg:

Parti	37 mandater	39 mandater	41 mandater (Dagens)	43 mandater	45 mandater
Høyre	12	13	13	13	14
Arbeiderpartiet	9	9	10	10	11
Fremskrittspartiet	5	5	5	6	6
Sosialistisk Venstreparti	2	2	2	2	2
Industri- og Næringspartiet	2	2	2	2	2
Senterpartiet	2	2	2	2	2
Miljøpartiet De Grønne	2	2	2	2	2
Rødt	1	2	2	2	2
Venstre	1	1	2	2	2
Kristelig Folkeparti	1	1	1	2	2
Andre (ND / Konservativt m.fl.)	0	0	0	0	0
Total	37	39	41	43	45

Denne tabellen baserer seg på følgende valgresultat og mandatfordeling for 2023:

Valgresultat og mandatfordeling ved 2023-valg:

Parti	Oppslutning (%)	Antall stemmer	Mandater
Høyre	31,6 %	36 309	13
Arbeiderpartiet	22,9 %	26 328	10

Fremskrittspartiet	13,0 %	14 970	5
Sosialistisk Venstreparti	5,4 %	6 155	2
Industri- og Næringspartiet	4,8 %	5 539	2
Senterpartiet	4,2 %	4 854	2
Miljøpartiet De Grønne	4,1 %	4 662	2
Rødt	3,7 %	4 234	2
Venstre	3,6 %	4 105	2
Kristelig Folkeparti	3,6 %	4 100	1
Norgesdemokratene	1,0 %	1 176	0
Konservativt	0,6 %	711	0

Andre partier (Folkestyretlisten, Partiet Sentrum, Liberalistene og Folkets Parti) fikk alle under 0,5 % av stemmene og ingen mandater. Det totale antallet plasser i det nye fylkestinget for Vestfold er 41 mandater.

Kilde for begge tabellen overfor: AI-modus Google.

Økonomiske, administrative og juridiske konsekvenser

Politisk organisering og struktur har betydning for økonomi, administrasjon og juridiske regler (derunder delegeringer). Det vises til saksutredningen som helhet. Konkrete konsekvenser beregnes når de ulike områdene som vurderes er avklart.

Konsekvenser for fylkets klimamål og FNs bærekraftsmål

Intet spesielt å bemerke i denne sammenheng.

Konsekvenser for CRPD

Saken har ingen særlige konsekvenser i denne sammenheng. Utover at politisk organisering som følger kommunelovens krav besørger at man har medvirkningsorganer for personer med funksjonsnedsettelse. Generelt må også utvalget være bevisst her som ellers at alle funderinger, drøftelser og senere vedtak skal sørge for å ivareta hensynet til denne gruppen, både mulighet for politisk deltagelse og beskyttelse av menneskeverd.

Fylkesordførers vurdering

Fylkesordfører vil anbefale at Vestfold fylkeskommune i neste valgperiode viderefører formannskapsmodellen med en hovedutvalgsstruktur.

Fylkeskommunen er etter fylkesordførers vurdering bedre tilpasset hovedutvalgsmodell på grunn av lokale og regionale forhold. Det gir også større politisk involvering i fylket fra alle partier, og det er mindre kostbart enn parlamentarisme. Modellen gir også et mer stabilt styresett. Den gir beslutningsprosesser som involverer flere partier og ofte etter forhandlinger. Beslutninger er normalt bredt forankret når saker kommer til fylkestinget, og har dermed større legitimitet. Fylkesdirektøren og administrasjonen med sin fagkompetanse har en avklart rolle i kommuneloven og skillet mellom politikk og administrasjon er tydelig.

Etter fylkesordførers vurdering er ikke parlamentarisme en egnet modell for Vestfold fylke. Antall heltidspolitikere og økte kostnader ved modellen, samt demokratiske prosesser tilsier dette. Fylkesordfører mener formannskapsmodellen fungerer godt, men at antall hovedutvalg, antall medlemmer i utvalg og delegeringsreglement må vurderes nærmere. Dette i tillegg til en vurdering av andre politiske organ, råd og nemder – og antall medlemmer.

Det er ikke grunnlag per nå til å foreslå en komitestruktur i formannskapsmodellen, eller andre alternative hybridløsninger. Det anbefales at dagens ordning med hovedutvalg som har vedtaks- og innstillingsrett videreføres.

Konklusjon/anbefaling

Det anbefales å ta saksutredningen til orientering og legge den til grunn for diskusjon i utvalget. Fylkesordfører anbefaler formannskapsmodell med hovedutvalgsstruktur, med formålsorganisering. Utvalget gir innspill til endelig vedtak.

Vedlegg: